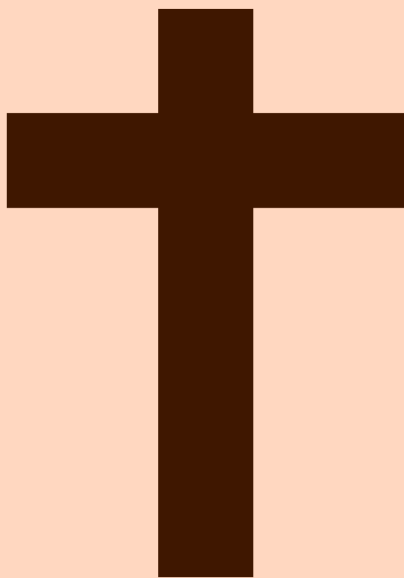

Veqaura Baibel

Portions of the New Testament in the Veqaura (Meauna)
dialect of the Omwunra-Toqura (South Tairora) language of
Papua New Guinea

Veqaura Baibel
Portions of the New Testament in the Veqaura (Meauna) dialect of the
Omwunra-Toqura (South Tairora) language of Papua New Guinea
Sampela hap Nupela Testamen long tokples Veqaura long Niugini

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Veqaura (Omwunra-Toqura or South Tairora)

Dialect: Veqaura (Meauna)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-03-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019
7f17bf7b-ed7f-57a2-89c1-2b7308ad99ef

Contents

Matu	1
MAAKI	7
RUKI	14
IONI	20

Matiu

13

Sia suqe si sukura uiti tutoraqi pisorara tura

²⁴ Sisasiva mwariro mwo kuaqaa nuase nraase qora timwa nyiro tiro, Kotiva nraase qoraqaa naqisiariva vasirero mwaa kuara votaama vaiso. Vainti mwovano suqe si sukura uiti suku nrai vutaqi mwara tuse

²⁵ uro enaqi nrai nramwunaavaqa vaite mwauvaro mwira nramwutaa mwovano nrinero uiti tutoraqi kuankusa suku sia suqe si sukura pisorave. (Mwi kuankusava vasirero mwira ituvaqa mwira aqavaqa uiti ituvaqa aqavaqa nkuaa qarama vaisaro mwi kuankusara tavavano aasu sia mwitaama uiti tava votaama vairave.)

²⁶ Mwira nramwutaavano sia suqe si sukura mwira vutaqi pise vuvavo uitivano kuankusa vaqamase nkuaaqi kutero mwataqa tava riare suvanta mwira aira vaintivaravano takuovaro mwi kuankusava uiti vaqamase kute vuvanta ²⁷ mwira aira vaintivaravano uro nraaso qora mwata rienta tinta, Nrora vaintio, re suqesi sukurave mwara tutaaro? Ntaintairove mwi kuankusava qovarama viso? tinta.

²⁸ Mwitaa tuvaro nraase qova tiro, Qike, ni nramwutaa mwovano kuankusa mwaqiro uro ni vutaqi mwara tutaaso, tuvanta mwira aira vaintivaravano mwira mwata rienta tinta, Sove te uro mwi kuankusara nuqi saanarave? ²⁹ tuvaro mwiva qao tiro, Sia kuankusa mwira nuqi saate. Né kuankusa nuqitanta uiti vaqamasenta nauku sevorange. ³⁰ Qaqi saivaro uitivanovaqa kuankusavanovaqa nkuaaqi nivuate. Uitivano nroravage ne ni sara irara mware nri mwai vaintisua mwitaama tirenave. Né mwi kuankusara nane tuquse rumpase mwaqinta uro tia quara tenta mwiraqaantai uiti tuquse mwaqi

ni sarasaapa nraavuqi uro nini mataate tiasarave, turave. Sisasiva mwi kuaraqaa nuase timwa nyurama...

³⁶ Sisasiva mwo kua mwo kuaqaa nuase timwa nyiqiro viro mwiraqaantai mwiva nraase qora mwini se nraavuqi vuvanta mwira nraaqiaravaravano mwiva mwauraqi uro nenta Sisasirara tinta, Re ota tiana kuara mwira nramwutaavano kuankusa mwira vutaqi piso kuara mwi kuara osarara tiri timwa tiviqe te riaare, tinta.

³⁷ Mwira nraaqiaravaravano mwitaa tuvaro Sisasiva mwiravususua timwa nyiro tiro, Vainti mwovano suqe si sukura mwara tuto vaintira osaravano vairero ne mwiva mwauko. Ne mwataqi mwatatai nraaqiarava ne mwi vaintivave.

³⁸ Mwi vaintira vuta osaravano vairero esaa mwatamaata vaiso. Suqe si sukura osaravano vairero Kotira kua riasa nraase qorasuama mwariarave. Kuankusa osaravano vairero sia Kotira kua riasa nraase qorasuama Saataanira nraaqiarama mwariarave. ³⁹ Mwira nramwutaavano kuankusa suku piso vaintira osaravano vairero mwiva Saataani-vave. Sara irara mware nri enara osaravano vairero naantiara mwaa mwatava taiqaari enava vaiso. Sara irara mwarenta nri vaintisua osaravano vairero mwisua naavunya vaintinravuve.

⁴⁰ Mwira aira vaintivaravano kuankusa toqase rumpase mwaqinta uro tiaqi quara tonemase naantiara mwaa mwatava taiqaari enaraqaa mwitaama qovara siannarove. ⁴¹ Ne mwataqi mwatatai nraaqiaravama mwaiqi vina mwaa mwatava taiqaari enaraqaa ne naavunyaasua titaarinta mwisua untu ne naqisu mwataragaantai sia suqe si nraase qorasua ni nraaqiaranravu sia suqema nyate mwari nraase qorasua rumpa mwarenta sia suqe si airara mware mwaisua rumpa mwarenta nti-taqinta ⁴² uro tia nrora itaairaqi pisaivanta mwisua tiaqi mwaitanta

qara ninta nataqi vinta nyari vai nkutitanta mwaivarave.

⁴³ Mwisua mwini uro pisaivanta sugema nrue mwai nraase qorasua suarivano itainemase itamaqi vivaro Kotiva mwisua qova mwisuaqaa naqisiqi viranta mwiariqi vivarave. Ini aato vairere mwi kuara osara qintutama riaate, tiro. Sisasisa mwi kuara turama.

14

Sisasisa nruka nroraqaa iquqaantai naaqi vura

²² Sisasisa mwisua sara nyitero mwiraqaantairo nrai vaintivara ntusi tiro, Né mpotuqi mwaari nenta né naane nramai nrukaqi tarenta tarasini uro né vi mwaivaqe ne vainti nraase qora ntusi tiarinta mwini nyari mwaagani nyari mwaagani vuata, tiro tuvo.

²³ Sisasisa mwitaa timwase mwiva vainti nraase qora nyari mwaagani nyari mwaagani ntusi tiro mwiraqaantai Kotirara sapara siase tiro mwera aataqaa vuvaro ena suvaro Sisasisa aataqaa mwinto nrariaraa mwauvaro ²⁴ mpotuvano nramai vutaqaa vuvaro saaravano tuqi viro Sisasisa vaintivaravano mpotuqi mwausua mwini vuarenta tinta sunantai saaravano tuqi vuvarora tiro, nramaivano mpotu sampi raaquqi raaquqi vurama.

²⁵ Saaravano tuqi vuvaro nramaivano mpotu raaquqi raaquqi vi mwauvaro va ataa suvaro Sisasisa nramaiqaa iquqaantai naaqi viro mwira vaintivaravano mpotuqi mwausua vunani vuvanta ²⁶ mwira vaintivaravano takuovaro Sisasisa nramaiqaa iquqaantai naaqi nruvanta mwisua mwira takuenta nroraqamase aatu tinta mpo se tinta, Tovevaanavanove, ti mwauvaro ²⁷ Sisasisa mwisuara va tiro, Né qaqi mwariate. Ne mwivave. Sia aatu siate, tiro tuvo.

²⁸ Sisasisa mwitaa tuvaro Pitaava tiro, Nrora vaintio, re qutaa mwairarere re ni timwa miqe nevaqa nramaiqaa niquqaantai re

mwariaranani vuase, tiro. Pitaava mwitaa tuvaro Sisasisa tiro, So tukuane, tiro. ²⁹ Mwitaa tuvaro Pitaava mpotuqintai mwaavi nero mpotu mwini pisero nramaiqaa iquqaantai naaqi viro Sisasisa sunani vurama.

³⁰ Pitaava mwini vitaro tiro, Ne so nramaiqaa vuasarave, timwa tero takuovaro saaravano nroraqamase tuvaro Pitaava mwirara nau riovaro aatu itovaro mwiraqaantai mwiva nramaiqi mweva nare utura Sisasisara sapara siro tiro, ³¹ Mpo, nrora vaintio, ni tumwaraane, tuvaro Sisasisa va nrai saquqaantai mwiti Pitaara vite tiro, Re saaravano tuarinarara sia nau riaataarave. Re niara aasu nau riaataarave. Re sia niara taara aato tuataarave, tiro turama.

³² Sisasisa mwitaa timwa sero Pitaara vita mware mpotuqi mwaari novaro saaravano va taiqa vuvanta mwira vaintivaravano mpotuqi mwausua Sisasisara riariamase tinta, Re qutaa Kotira mwaaguvano mwariaro, tinta turama.

26

Sutaasiva Sisasisa nramwutaa mwisua ntaquqi sero mono mwaraarirara tura

¹⁴ ...Sisasisa 12 nraaqiaravaraqintai mwo vaintivano mwira utu Sutaasi Ikeriotiva mweva nero Kotira aira mwara mwate mwau vaintisua mwisua nrora vaintivaravano mwaunani viro uro mwisua mwatarie tiro, ¹⁵ Ne Sisasisa ini ntaquqi uro saarinta né nara soqaave ni mivarave siavo? tuvanta mwisua ori mono ³⁰ nravu saara nuase mwira mwuvaro ¹⁶ Sutaasiva mwi monora mware mwi enaraqaantai mwisua ntaquqi uro Sisasisa saari aarara mpuaamaqi vura.

Sisasisa nrai nraaqiara vaqamase vesasuto sarara nrora

¹⁷ Sia ntoto mpereti sarara omwata nre enanravuva nrinovanta ntaaru enaqaa mwira nraaqiaravaravano Sisasisa sunani nrinenta tinta, Ntaraqive tenravu uro terama mwataarara re vesasuto enarara

rietarama mwi sarara nrenarave? tinta. ¹⁸ Mwinravusua mwitaa tuvaro Sisasisa tiro, Nenravu Ierusaremi mwatusani uro mwi vaintirara mwitaa tiate, Tirinravu mwaara ti mwai vaintiva mwitaa tiro, Ni enama nrinaiso. Ne nena nraaqiara vaqamasena ri nraavuqi vesasuto sarara nrarenave tiso, tiate, tiro. ¹⁹ Sisasisa mwitaa tuvanta mwira nraaqiaravaravano mwi sarara Sisasisa tunema senta temwanaama tora.

²⁰ Sara temwanaama tovaro ena suvaro Sisasisa nrai nraaqiaravaravaqa uro sara taintaqaa mwataqaa mwairo ²¹ sara nre mwairo tiro, Ne tiarinta riaate. Iniqintai mwovano nramwutaa vuqaa ni qovarama saanarove, tiro. ²² Mwitaa tuvanta mwira nraaqiaravara mwuntusa sia suqe suvanta mwinravusua nkuaiga nkuaiga Sisasisa mwata rie tinta, Nrora vaintio, re niarave tiaro? Sia ne mwivave, sia ne mwivave, timwaqinta vinta.

²³ Mwitaa timwaqi vuvaro Sisasisa tiro, Nrai mpereti mwarase nivaqamase tanaaqi mwaati tumwaraariva mwi vaintiva ni qovarama saanarove. ²⁴ Ni mwataqi mwataai nraaqiarara niara ntaaru enaqaa mwitaa ni ruse kuara qumwaara ratorave. Mwi kuava mwivau vasianarove. Ni mwatani mwataai nraaqiarara qovarama saari vaintirara ne mpo se timwa mwatauko. Mwira nrova sia mwira mwatataqe sove tiataarave, tiro.

²⁵ Sisasisa mwitaa tuvaro Sutaasisa mwira qovarama saariva Sisasisa mwata riero tiro, Mwaara ti mwariara vaintio, re niarave tiaro? tuvaro Sisasisa tiro, Eo, re tianarave, tiro.

Mpereti sararavaqa uaini nramairavaqa timwa tora

²⁶ Sisasisa nraaqiaravaravano sara nre mwauvaro Sisasisa mpereti sara mwarase Kotirara sugemave timwase uveqase nrai nraaqiaravara nyiro tiro, Mwaa sarara mwara nraate. Mwaa mperetiva ni mwavanama siso, tiro.

²⁷ Mwitaa timwase Sisasisa uaini nramai mwiraqi vasu kaapura mwarase Kotirara sugemave timwase mwinravusua viti nyiro tiro, Né esaa mwaa nramaira nraate.

²⁸ Mwaa nramaiva ni nraarema siso. Kotiva nraase qora vaqamase nkuaaqa naataruse mwairero garaasa kua mwatarerove. Mwi kuava kempusaqama vasiarive tiro ni nraarevano mwi kuara kempusaqama saanarove. Ni rusaivaro ni nraarevano naariva vaaqara nraase qora saisaqa sitaro mwisua sia suqe kua nrunka nyataanarove.

²⁹ Ne tiarinta riaate. Mwaa enaraqaantai ne sia uaini nramai gava nrarenave. Ne sia nraraitina mwitaamaqi vuarinta né ni nkova naqisiariraqi nivaqa uro mwaivage ne mwi enaraqaa inivaqa mwaitana garaasa uaini nramai nraasarave, tiro.

³⁰ Sisasisa mwitaa timwase nrai nraaqiaravaravaqa Kotirara isi timwase mwevane Orivi taaqiqaa vurama.

Pitaava nrai kua tirero siarinara Sisasisa mwira timwa mwura

³¹ Mwinravusua mwini vuvaro Sisasisa mwinravusua timwa nyiro tiro, Nenravu mwate enaqi ni mwaini sentama aatumaqi sanenta vivarave. Kotira vukuqi qumwaara rato kuava mate mwivau vasianarove. Mwitaa tiro:

Sipisipiqaa naqisiari vaintira
Kotiva mwira nuqutu sairanta
sipisipi mwisua aatumase nyiariara
nyiariara

sampi mwona mwona vivarave, turave.

³² So naantiara ni mwara qaqi ntvima sage ne mwarina ini vuni ne naane Kariri mwatani virenave, tiro.

³³ Sisasisa mwitaa tuvaro Pitaava qao tiro. Esaa mwinravusua ri mwaini senta aatumase sanama tenta vivage ne aasu rivaqa mwariasarave, tiro.

³⁴ Pitaava mwitaa tuvaro Sisasisa tiro, Ne tiarira re riaane. Mate enaqi kukoraaravano sia qukarairara re taaramo nrau niara tira sia mwi

vaintira takuaukavave tinarave, tiro.

³⁵ Sisasiva mwitaa tuvaro Pitaava qao tiro, Ne sia riara sia mwira takuaukavave tiasarave, tiro. Pitaava mwitaa tuvanta Sisasira nraaqiara mwonravuvanovaqa mwi kuara aasu tura.

Sisasiva Kotirara uro sapara sura

³⁶ Mwiraqaantai Sisasiva nrai nraaqiaravaravaqa mase uro viro saqava tutoraqi mwira utu Kesemani mwiraqi urone nrai nraaqiaravarara tiro, Nenravu mwaini mwataqaa mwaivage ne mwuruni uro Kotirara sapara siase, timwase ³⁷ Pitaaravaqa, Sepetira mwaaqutanavaqa, mwinravusua aasu ntita mware mwini vitaro sia suqe aato riovaro mwira mwuntusavano sia suqe suvaro ³⁸ mwiva taaramonravuara tiro, Ni mwuntusavano nroraqamase nitampiso ni ruserero votaama vasisana mwauko. Nenravu mwaagaa mwaitanta ni vaqamase mwaitanta vu mpairase takuetanta mwariate, tiro.

³⁹ Mwitaa timwase Sisasiva sia muasaagama vire uro vuriantantai mwataqaa untu niro Kotirara saparamase tiro, Mpo ni nko, re sove tirere ne nitampi nramaira nraarira votaa re mwi nramaira qaqini mwara saane. So sia ne nena mwaraataaraqaa mwararenave. Ne re mwaraase tinaragaqa mwararenave, tiro.

⁴⁰ Sisasiva mwitaa timwase uro nane nrai nraaqiara taaramonravu sonani untu takuovanta mwinravusua vu ruara suvanta vaite mwauvaro Sisasiva Pitaarara tiro, Naraqamave né taaramonravu ni vaqamase pataqa mwaritanta sia vu mpaira senta takuetanta mwariavo?

⁴¹ Ininravuara mwinravusua sia suqe aira mwaraate tiro, Saataaniva ininravu amage siasorave mwirara rietanta né vu mpairase takuetanta Kotirara sapara si mwariate. Ininravu mwaranavano mwitaa siataa sisaro ini mwavanavano aasu sia so kempusaga sisanta mwariavo, tiro.

⁴² Sisasiva mwitaa timwase qava taaramonravu mwini se uro qava Kotirara saparamase tiro, Mpo ni nko, mwaa kaapuraqi vasi nramaira sia re qaqini mwara saraitira niara mwira qaqi nraane tirere, ne re mwaraataaraqaa mwaraasarave, tiro. ⁴³ Sisasiva mwitaa timwase qava uro nane untu takuovanta mwira nraaqiara taaramonravu vu ruara suvanta vaite mwaura.

⁴⁴ Mwinravusua vaite mwauvaro Sisasiva qava mwinravusua mwini se uro vi Kotirara taaramo nrau sapara siro ota tunemase nkuaa qaramase Kotirara saparama sora.

⁴⁵ Kotirara saparama taiqase Sisasiva uro nanero untu taaramonravuara tiro, Mpo, nenravu qaqi sositantave vaitaavo? Ni mwataqi mwatatai nraaqiarara ni navaatavu mwarenta uro sia suqe si airara mware mwaisua mwisua ntaquqi ni sevarave. ⁴⁶ Ntivivaqenravu vuare. Ni qovarama saari vaintiva nri mwaiso, tiro...

Iutaa vaintinravu ntuqaa Sisasira uro sora

⁵⁶ ...Sisasiva mwitaa tuvanta mwisua mwira navaatavu sovanta mwira nraaqiaravaravano mwira mwini senta nyiari aatu vurama.

⁵⁷ Mwira nraaqiaravaravano sane vuvanta Sisasira navaatavu sosua mwira vita mware Kotira nraavuqi aira mware mwausua mwisua vunyaa vaintivano mwauraqi Kaiapaasira nraavuqi uro sovanta mwi nraavuraqi mwaara osara ti mwau vaintivarsuavaqa, Iutaa vainti nroranravuvanovaqa, suntu nukaama mwaura.

⁵⁸ Sisasira vita mware uro se mwauvaro Pitaava niarantai mwisua ntataqi viro Kaiapaasira nraavu mwatusani urone tosani mwaantine vutaqi viro mwi irainarava qovara siarira takuarero uro mwi nraavuraqaa vaivaraara naqisi mwau vaintisua vaqamase mwataqaa mwairo mwaura.

⁵⁹ Pitaava mwini mwataqaa mwauvanta nraavuqi Kotira

nraavuqaa naqisi mwau vaintisuavaqa, esaa mwiraqi suntu nukaama mwau vaintisuavaqa, mwisua Sisasira rusareranta Sisasiraqaa muna kua mwataare tuvaro ⁶⁰ sia mwi kuava vauvanta gumina mwi kuara mpuaasitanta mwo vainti mwo vaintivano ntivinta Sisasirara muna kua tura. Mwitaa-maqi aasu vuvanta mwiraqaantai vainti taaratanavano ntivinta ⁶¹ Sisasirara tinta, Mwaa vaintiva mwitaa tisanta tetana riaunarave. Mwira tiro, Ne soma Kotira nraavu mpaira sena mwiraqaantai taaramo ena aasu mwarina mwi nraavura qava soqa taiqa saasarave, tisanta riaunarave, tinta.

⁶² Mwitana mwitaa tuvaro Kotira aira mwara mwate mwau vaintisua mwisua vunyaa vaintivano ntiviro Sisasirara tiro, Mwitaa mwitaama riqaa kua mwate mwariavo? Re mwo? Re nyaritanara narave tinarave? tuvaro ⁶³ Sisasiva sia kua tiraitiro, tire mwauvaro qava vunyaa vaintivano Sisasirara tiro, Ne Kotira vuqaa mwaina mwira utu neta riarama qutaa kua tiane tuko. Qutaave Kotiva ri vusitisarave re tiri saisaga sirera Mesaia vaintivano mwariaro? Qutaave re Kotira mwaquvano mwariaro? Re tiri timwa timwiqe riaare, tiro.

⁶⁴ Mwiva mwitaa tuvaro Sisasiva tiro, Re tianara ne mwaa mwivave. Ne tiarinta né riaate. Né naantiara takuaivage ne mwataqi mwatatai nraaqiarava nroraqama vina Kotiva kempusavano mwariarinani mwira saqu tanaranani mwataqaa mwaitana iravuqi tukuasarave, tiro.

⁶⁵ Sisasiva mwitaa tuvaro Kotira aira mwara mwate mwausua mwisua vunyaa vaintivano nrai tuavaqa nuqeqaamase tiro, Mpo mwiva Kotira vuqaa mwaitaro sia suqe si kuara aasu tiso. Mwo vaintivano mwiraqaa kua mwatataarira gumina aasara nevorave. Takuaate, né vaa riaavaro mwiva Kotira vuqaa mwaitaro sia suqe si kuara tiso.

⁶⁶ Mwira saara né Sisasirara nara

kuave tivarave? Né tivaqe riaase, tiro.

Mwitaa tuvanta mwisua tinta, Mwira sia suqe airavano virintoma vaiso. Mwira saara mwira ruseva aasu vaiso, tinta. ⁶⁷ Mwisua mwitaa timwase uro Sisasira vuriqi taara visise mwisua nyai saquqaantai mwira nuqutuse mwira vu aato nuqutuse mwisua mwira mwoqanya kua tinta, Mesaia vaintio, qutaa re kua qovarama sera vaintiva mwairere sia takuaraitira ri nuqutuari vaintira utu tige te riaare, tinta tura. ⁶⁸

Pitaava Sisasirara sia mwira takuaurave tura

⁶⁹ Nraavuqi ko timwaqinta vi mwauvaro Pitaava mwaatani mwatusaqaa mwataqaa mwauvaro aira nraase mwovano Pitaara aaqani viro mwirara tiro, Revaqa Sisasira mwaata Karirinyaavama mwariaro, tiro.

⁷⁰ Mwiva mwitaa tuvaro Pitaava mwisua ntuqaa mwaitaro qao tiro, Re tiana kuara sia ne mwira qintuta surave, tiro. ⁷¹ Mwiva mwitaa timwase uro tosa qentana mwauvaro aira nraase mwovano Pitaara takuero mwiraqi ntivi mwausua timwa nyiro tiro, Mwaa vaintiva Sisasira Naasaretinyaara vaqamase mwaivave, tiro.

⁷² Mwitaa tuvaro Pitaava saqu iqiqaa se tiro, Sia ne mwi vaintira takuaurave, tiro. ⁷³ Mwitaa timwase sia muasaqama mwauvanta mwiraqi ntivi mwausua Pitaava mwaunani uro nenta mwirara tinta, Sisasira nraaqiaravaravano mwi mwatanaasua mwariavara qutaama revaqa nkuaa mwi mwatanaava aasuma mwariaro. Mwisua tiri kua kuantase tianemase revaqa kuantase ti mwariaro, tinta.

⁷⁴ Mwisua mwitaa tuvaro Pitaava qava saqu iqiqaa se tiro, Ne sia qutaa kua tiariro Kotiva soma ni nuqutu saanarove. Ne qutaa tuko. Né ti mwaria vaintira sia ne mwira takuaurara né tiavo, tiro. Pitaava mwitaa tuvaro vaa kukoraaravano qukarora.

⁷⁵ Kukoraaravano gukarero su-
varo Pitaava mwiraqaantai Sisasiva
timwa mwu kuara riero. Sisasiva
mwitaa turave. Kukoraaravano sia
gukarairara re taaramo nrau niara
tira sia ne mwira takuaurave tinar-
ave tu kuara Pitaava riatero mwiva
mwaagani vuvaro mwira mwun-
tusavano sia suge suvaro mwiva
nroraqamase natōra.

27

Sisasira qunama tora

⁵⁷ Ena suvaro Arimatianyaava
vaaqara irainara mwato vaintiva
uro ne. Mwira utu Sosepiva mwiva
Sisasira nraaqiaravano mwaura.
⁵⁸ Mwi vaintiva uro ne Pairaativa
mwauraqi uro Sisasira mwavana
mige mwaqina qunama taase tuvaro
Pairaativa nrai naqu vaintisua
titero Sisasira mwavana mwira
mwiate tuvaro ⁵⁹ Sosepiva uro
Sisasira mwavana satariqaantai itu
mwataqaa se qaraasa vaaqa tasuqu
vaaqara mwarase mwira nraavu-
mase ⁶⁰ mwaqi untu nrai naantiara
qutu vuvarinarara rietaro ori uku-
toraqi mwira mwate nrora ori mwo
mwira raapuqi vi ori ukutora mwira
oqaa suvaite mwini se vuvanta
⁶¹ Mariaava Makataaranyaaavavaqa,
mwira kokova mwo Mariaavavaqa,
mwitana mwataqaa mwauvaro
mwutu mwatani Sisasira mwiraqi
qunamato oriva vaura.

MAAKI

4

Vaintivano sara suku pisaqi vurara tura

¹ Sisasisiva nruka tosani uro mwariro nraase qora mwasaasa timwa nyiase tuvanta nraase qora vaaqaravano ntunu nukaama mwainta mwira ututuma sovarora tiro, Sisasisiva pisero mpotuqi uro mwaari nero mwiraqi mwataqaa mwairo nramaiqaa mwauvanta nraase qoravano mwutuni nramai tosana mwaura.

² Mwisua nramai tosana mwataqaa mwauvaro Sisasisiva mwo kua mwo kuaqaa nuase tiro timwa nyura.

³ Sisasisiva tiro, Ne tiarinta riaate. Vainti mwovano sara suku pisarero vurave. ⁴ Mwiva sara suku pisaqiro vuvaro sini sukuvano aara tosani untu nuvaro kurivano mwiri mwira nramwa sorave.

⁵ Mwitaa suvaro sara suku mwonravuvano ori mwataqaa untu nuvaro mwatavano sia mwevaniqama vau mwatava vasuvarora tiro sukuvano untu niro vaavaama kutovaro ⁶ suarivano nrinero itamaqi viro aasaraqama sovaro mwira tuqavano sia mwataqi mwevani vurara tiro, aasarama urave.

⁷ Mwitaa suvaro sara suku mwonravuvano kuankusa kutoraqi untu niro kuankusa vaqamase nivuvaro kuankusavano suku mwira numwaqu sovaro sukuvano sia tava riorave.

⁸ Mwitaa suvaro sara suku mwonravuvano suqe su mwataraqaa untu niro sugemaseniviro uro sugema tava riatovaro sini suva mwira aatarase niviro uro suqe tava vaaqara tava riatovaro sini suva mwira aatarase niviro uro suqe tava vaaqara tava riatorave, tiro.

⁹ Sisasisiva mwi kuaraqaa nuase timwa taiqase tiro, Ini aato vasirente mwi kuara qintutamase riaate, tiro.

¹⁰ Sisasisiva kua timwa nyi taiqa sovanta nraase qoravano nyiari mwaaqa nyiari mwaaqa vuvaro

Sisasisiva nraria mwauvanta mwira nraaqiara ¹² nravuvanovaqa mwo susuavaqa Sisasisiva mwaunani nrinenta Sisasisiva mwi kuaraqaa nuase tu osarara sia qintutama siraitinta, mwisua Sisasisira mwata riovaro ¹¹ Sisasisiva mwisua timwa nyiro tiro, Kotiva nraase qoraqaa naqisiari kuara qumpau tai kuara mwi kuara Kotiva iniara qaqi sairanta mwi kuara osara riaate timwase mwiva qaqi nraase qora qaqini mwaisua mwi kuara osara sia qintutama sera timwa nyiane tisana ne mwi kuaraqaa nuase mwisua timwa nyitana sia mwi kuara osara mwisua timwa nyuko.

¹² Ne mwo kuaqaa nuase tiarinta nraase qoravano rientama sia qintutamase rieverave. Mwisua ni kuara aato tarase sia qintutamase rieverave.

Mwisua nyiari sia suqe si airara qaqira pisaisarove

Kotiva mwisua nyiari sia suqe si airara mware kuara nukaama nataa-narove, tiro.

¹³ Sisasisiva mwitaa timwase mwiravusuara tiro, Né mwo? Ne mwi kuaraqaa nuase tu osarara né siave qintutama riaavo? Né sia mwi kuara osara qintutama riaraitinta naantiara ne mwo kuaqaavaqa nuasena tiari kuara né ntataama senta so qintutamase rieverave? ¹⁴ Ne ota mwi kuaraqaa nuase tu osarara ini timwa nyirenave.

Vaintivano sara suku mwataqi pisora mwi kuara osara vairero Kotira kuama vaiso.

¹⁵ Sara sukuvano aaraqaa untu nora mwira osara vairero vainti nraase qora mwonravuvano mwi sukura votaama mwariasuave. Mwi vainti nraase qorasua Kotira kua ri-aavaro Saataaniva nrinero mwisua vu aato mwuntusaqintai mwi kuara navisi mwarairave.

¹⁶ Ori mwataqaa untu ni sukura osara vairero nraase qora mwonravuvano mwariasuave. Mwinravusua Kotira mwasaasa rienta

mwi kuarara riariamase mwari-
avaro ¹⁷ kuavano sia mwisua mwun-
tusaqi visanta mwi nraase qorasua
sia mwi kuara mwo nrau mwo
nrau riaraitinta mwariavanta, mwi
kuara saara mwo siasua mwisua
sia sugema utu nyatare siavanta
mwisua tiri rivorave tinta Kotira
kua vaa qaqira pise mwaria vainti
nraase qorasua mwariarave.

¹⁸ Nraase qora mwonravuvano
kuankusa kutoraqi piso sukura
votaamase mwariasuave. ¹⁹ Mwi
nraase qorasua Kotira kua rienta
mwiraqaantai mwisua mwataqiaa
irainarara nroraqamase riaqinta
vitanta monorave mwo irainararave
riariamai vitanta mwo irainara
mwo irainara mwararenta riaqinta
vinta Kotira kua qaqira pisaavaro
Kotira kuavano sia mwi nraase
qorasuaqi vaisanta mwariarave.

²⁰ Mwisua mwitaa siavanta
mwo vainti nraase qoravano suqe
mwataqaa untu ni sukura votaama
mwariasuave. Mwi nraase qorasua
Kotira kua rienta mwi kuarara
qutaave tinta mwi kuara riaqinta
vinta suqe aira Kotirani mwaqi
vuarave. Mwisua sininravuvano
Kotira kua rietanta aatarase suqe
aira Kotirani mwaqi vinta mwari-
avanta sini nraavuvano mwisua
aatarase suqe aira Kotirani mwaqi
vinta mwariavanta sini nraavuvano
mwisua aira aatarase suqe aira
Kotirani mwaqinta vuvarave, tiro.
Sisasiva mwi kuara turama.

5

Sairaasiva Sisasira uro vitora

²¹ ...Sisasiva mpotuqi viri nane
nrukaqi tare sinyaa tarasini vuvanta
mwini nraase qora vaaqaravano
suntu nukaa nukamase Sisasiva
mwaunani ututuma mwauvaro
²² vainti mwovano mwi mwa-
tusaqi mwaara nraavugaa naqisi
mwauva Sairaasiva mwiri nriro
Sisasira takue uro mwira iqutarani
untu niro ²³ mpo se tiro Sisasirara
tiro, Ni naavuravano qutuariva
mwataqa vaiso. Revaqa vaa nritara
rena saqu mwiraqaa mwatairaro
mwira qaravano taiqairaro so qaqi

mwariarive, tiro. ²⁴ Mwi vaintiva
mwitaa tuvaro Sisasiva mwiravaqa
vura.

³⁵ ...Sisasiva mwiravaqa aarana
vi mwauvanta vainti mwonravu-
vano Sairaasira nraavugintai nri-
tanta Sairaasira vitenta mwirara
tinta, Mpo, ri raavuravano qutu
viso. Mwaara ti mwai vaintira
re sia navaata vuane, tuvaro
³⁶ Sisasivavaqa mwinravusua kua
riero mwaara nraavugaa naqisu
vaintirara tiro, Sia aatu siane. Re
niara nroraqamase riaane, tuvo.

³⁷ Sisasiva mwitaa timwase mwiva
Pitaaravaqa, Semisiravaqa, Semisira
gata Soniravaqa, mwinravusua
aasu ntita mware ³⁸ uro Sairaasira
nraavuqi uro takuovanta vainti
nraase qoravano nroraqama senta
mpo tinta nate mwauvaro ³⁹ Sisasiva
nraavuqi mwaari nero tiro, Narare
né nate mwariavo? Mwi kuaa-
siva sia qutu viso. Mwiva qaqi
vaite mwaiso, tuvo. ⁴⁰ Sisasiva
mwitaa tuvanta mwisua Sisasiva
tu kuarara qaqi aaritara suvaro
Sisasiva esaa nraase qora raaqu
mwaagani se kuaasi mwira nrosua
qosuavaqa, taaramonravu nraivaqa
nrusuavaqa, Sisasiva mwinravusua
aasu ntita mware kuaasivano qutu
vunani uro ⁴¹ mwira saqu tuaarere
nrai kuanantai tiro, Tarita kumi -
mwaa kuaasio, ne riara nti vuane
tuko, tiro. ⁴² Sisasiva mwitaa tuvaro
mwi kuaasiva vaa ntiviro nrue
mwauvo. Mwi kuaasiya 12 isi
mwarasova ntiviro viro nriro mwau-
vanta mwinravusua mwira takuenta
mpo mpo tinta saqu nunkinkiraara
tenta sinta mwauvaro ⁴³ Sisasiva
mwinravusuara irora siro tiro,
Né mate takuaa airara sia mwo
vaintivaqa timwa nyiate. So mwaa
kuaasirara sara aasu mwiate, tuvo.
Sisasiva mwi kuara turama.

6

Sisasiva pata sara vaaqara vaqa- mase nura

³¹ Mwo ena vaaqara nraase qo-
ravano Sisasira takuarenta vitare
nritare si mwauvanta Sisasivavaqa
nrai vaintivaravaqa sia so sara

nrarenta qaqi mwauvaro Sisasisa mwitaa tiro, Vivaqenravu sia vaintivaqa sisanta uro mwariare, tiro. ³² Mwitaa timwase nrai vaintivaravaqa ntitero mpotuqi mwaari nero nramai nrukaqi tarero qumina santa virero vura.

³³ Mwinravusua mwini senta vuvanta vaaqara nraase qoravano mwinravusua takuenta mwinravusua mwini virenta sunaniara rienta mwo mwatusaqi mwo mwatusaqintai mwisua sanenta nramai nruka tosanata mwata nuna sanenta uro Sisasisa vuase tunaniara mwisua nanenta uro nenta.

³⁴ Mwisua nanenta uro novaro Sisasisa uro ne mpotuqintai mwataqi mwaavi ne takuovanta nraase qora vaaqaravano nukaa sinta mwauvaro Sisasisa mwisuara mpo tiro mwitaa tiro, Vaintivano sia sipisipiqaa naqisi mwarisanta sipisipivano nyariara sampi nrue mwaria sipisipisua mwisua votasua mwaa nraase qorasuavaqa sampi nrue mwariavo, tiro. Mwitaa timwase Sisasisa mwinto mwaitaro mwisua mwo kua mwo kua timwa nuvo.

³⁵ Sisasisa kua tiaqi vuvaro suarivano tukiro vuvanta Sisasisa vaintinravuvano mwirara tinta, Mwaini qumina mwatasantave. Ena siaso. ³⁶ Re nraase qora ntusi tiranta mwisua mwo mwatusa mwo mwatusa nruenta ori ninta sara mwaraate. Mwisua sia saravaqa mware nriasuave, tuvo.

³⁷ Sisasisa vaintinravuvano mwitaa tuvaro Sisasisa qao tiro, Néntavano sara mwisua niate, tiro. Mwitaa tuvanta mwinravusua qao tinta, Te nrora orive 200 kinaave sove ninta sara mwasenta mwisua niaraarave? tuvo.

³⁸ Mwisua mwitaa tuvaro Sisasisa nrai vaintinravu mwata riero tiro, Nara nara mpereti sarave vaiso. Né uro takuaate, tiro. Mwitaa tuvanta mwinravusua uro takuenta Sisasisa timwa mwinta tinta, Mpereti sara nkuaa saquru aasu vaiso. Tavusa taarama aasu vaiso, tuvo.

³⁹ Mwinravusua mwitaa tuvaro Sisasisa nraase qorara tiro, Né esaa

musau santa mwataqaa mwariate, tiro. ⁴⁰ Mwitaa tuvanta

mwisua mwo santa 50 nrauvano mwataqaa mwauvanta mwo santa 100 nrauvano mwataqaa mwauvanta mwitaamaqi vinta vinta esaa nraase qoravano mwataqaa mwauvaro ⁴¹ Sisasisa mpereti nkuaa saquru mwase tavusa taarama mwase naavuni takuetaro Kotirara saparamase sarara sugemave, tiro. Sisasisa mwitaa timwase mpereti sara uveqase mwiva nrai vaintinravu niro tiro, So né sara mwarenta uro mwisua nivanta mwisua esaa nraate, tiro. Sisasisa mwitaa timwase mwiva tavusa taaramavaqa mwase airase nyuvo.

⁴² Sisasisa mwi sarara nrai vaintivanravu nyuvanta mwinravusua uro nraase qora nyuvanta mwisua esaa so nrorama. ⁴³ So nrovanta Sisasisa vaintinravuvano mwiraqaantai vunato tuara nrora tua mwarenta uro nraase qoravano mperetivaqa tavusavaqa nretanta viti piso sarara suntu senta nrora tua 12 nrauvu ntunu senta kuraama sorama.

⁴⁴ Mwi enara 5000 qoravano mwi sarara nrovanta nraase vaaqaravanovaqa mwi sarara nrorama...

10

Sisasisa Vatimiasira vu mpaira sora

⁴⁶ Sisasisa nrai vaintivaravaqa viro Seriko mwatusani uro viro mwi mwatusara aatarero vire suvanta nraase qora vaaqaravano mwira vataqinta vi mwauvaro vu qimpa vu vaintiva Vatimiasira Timiasira mwaaquvano mwariro mwitaa su irainarara naaru tiro miate ti mwau vaintiva aara tosan mwataqaa mwairo.

⁴⁷ Mwiva mwini mwaitaro Sisasisa Nasaretinyaava nritaraarirara riero mwiraqaantai mwiva nroraqamase Sisasisara saparamase tiro, Sisasio, Ntevitira mwaaquo, re niara mpo tiane, tuvo. ⁴⁸ Vu qimpa vu vaintiva mwitaa tuvanta nraase qora vaaqaravano mwirara irora tinta, Re o suvaitaane, tuvaro mwi vaintiva

sia mwisua kua riarero qava nro-
raqamase saparamase tiro, Ntevitira
mwaaquo, niara mpo tiane, tiro.

⁴⁹ Vatimiasiva mwitaa tiaqi vuvaro
Sisasiva mwiraqaa ntiviro mwairo
tiro, Sapara sivarero nriarive, tuvanta
mwisua vu qimpura saparamase
tinta, Re riariamase mwariane. Nti
vuane. Mwiva ri sapara siso, tinta.

⁵⁰ Mwisua mwitaa tuvaro vainti
mwiva nrai vaaqa utora raaqu
qaqini se ntiviro Sisasiva ntivi
mwaunani vuvaro ⁵¹ Sisasiva mwira
mwata riero tiro, Ne ri ntataa siase
tukare re nriaro? tuvaro vu qimpa
vuva tiro, Mwaara tiara vaintio, re ni
mpu mpaia saane tina nrukavave,
tiro.

⁵² Mwitaa tuvaro Sisasiva tiro, Re
so vinarave. Re niara mwiva so
ni saisaqa sianarove tiararoma ri
vuvano sugema viso, tiro. Sisas-
iva mwitaa tuvaro mwira vuvano
mpaia vuvaro mwi vaintiva so
takuora. Mwiva so takuova Sisasi-
vavaqa mase aarana vura.

12

*Uaini sana mwara tutoraqaa sia
sugemase naqisu vaintisuara tura*

¹ Sisasiva mwitaa timwase mwo
kuaqaa nuase mwisua timwa nyiro
tiro, Vainti mwovano uaini sana
mwara tute tosani urisa rate mwata
qukuse uaini tava tatirira ututuse
vaivaraara tainta utute mwate
niarani mwo mwatani virero siro
mwo susua timwa nyiro tiro, Né
ni uaini vutaqaa ninani naqisi
matenta né sini uaini tava siqisenta
nénta mwaretanta sini uaini tava
mwara ninani mataate, tiro. Mwitaa
timwase mwiva niarani mwo
mwatani vurama.

² Mwini uro mwauvaro uaini tava
siqu enava nrinvaro mwiva nrai
aira vainti mwo titero tiro, Re uro ni
nraasoqaa naqisi mate mwaisuara
tiranta uaini tava ninanivaqa siqi
mataate, tuvaro ³ mwira aira vain-
tivano mwini vuvanta mwira nraa-
soqaa naqisi mwate mwau vaintisua
mwira aira vainti navaatavu senta

saavugaantai mwira nuqutuse mwa-
tenta sia uaini tava siqi mwiraitinta,
qaqi mwira titovaro uro nane vura.

⁴ Qaqi uro nane vuvaro nraaso
gova nrai aira vainti mwo titovaro
vuvanta mwira nraasoqaa naqisi
mwate mwausua mwira aira vainti
qiata rasenta sauri irainara mwu-
rama. ⁵ Mwitaa suvaro nraaso
gova nrai aira vainti mwo titovaro
vuvanta mwisua mwira rusenta.
So mwitaamaqi vinta sini mwira
aira vainti titosua saavugaan-
tai nuqutusenta sini rusorarama
tina. ⁶ Mwira aira vaintinravu
taiqa sovaro vainti nkuaiga aasu
mwaura. Mwi vaintiva nraaso qora
mwaaquvano mwauvaro mwira
gova nrai mwaaquara mwuntusa
nuvaro mwau vaintiva mwauvaro
mwira gova mwiravaga naantiara
esaara titero tiro, Mwisua ni maaqu
takuenta niara mwira mwaaquve ti-
tanta mwira sugema mwatevarave,
tiro.

⁷ Mwitaa timwase nrai mwaaqu
titovaro mwini vuvanta mwira
nraasoqaa naqisi mwate mwau
vaintisua mwira mwaaqu takuenta
nrai timwa mwi nrai timwa mwinta
tinta, Mwira gova qutu viraro mwaa
vaintiva nrai qora mwatavaga
mwitaa irainaravaga mwaraari-
vama mwaiso. Mwaraivage te
mwira rusaararo mwiva mwarare
siari irainarava tirini aasu vasiarive,
tinta. ⁸ Mwisua mwitaa timwase
mwira mwaaqu navaatavuse ruse
mwaatani mwaati mwira pisorave,
tiro.

⁹ Sisasiva mwitaa timwase mwiva
nraase qora mwata rie tiro, Mwisua
mwitaa surara tiro, nraaso gova
nrai mwaaqu rusorara ntataave
sianarove? Nraaso gova nrine
nrai nraasoqaa naqisi vaintisua ru
taiqase mwonravuara tiro, Né ni
nraasoqaa ninani naqisi mataate,
tianarove. ¹⁰ Né siave Kotira vukuqi
mwaa kuara saara nitanta riaavo?
Mwi kuava mwitaama tiso:

Ori nraavu utitanta mwo oriara
sia suqe orive timwase qaqira pisaa
oriva

mwi oriva pusa origama viso.

¹¹ Kotiva mwi orira mwarase nro-
raqama sairara tinta, te Kotira
aira takuetanta suqe airave
turo, turave.

Kotira vukuqi mwitaama qumwaara
torave. Né siave mwi kuara
qumwaara tetantave qintutama
riaavo? tiro.

¹² Sisasiwa mwitaa tuvanta Iutaa
nrora vaintivaravano qintutama
riovaro Sisasiwa uaini vutaqaa
nraqisi mwato vaintisuara titaroma
mwiva mwisuaqaa nuase tuvanta
mwisua Sisasiwa navaatavuse ko
mwiare timwatenta nraase qora-
vano mwiraqi suntu nukaa nuka-
susua tiri irora sivo tinta mwisua
aatu tinta sia Sisasiwa navaatavu
saraitinta, qaqira pisenta vurama...

15

*Sisasiwa Pairaativa mwaunani vi-
taqinta uro sora*

¹ Mwi qararaara toqaqi Kotira aira
mwara mwatate mwau vaintisua
mwisua nrora vaintivaravaqa, Iutaa
nrora vaintivaravaqa, mwaara
osara ti mwau vaintisuavaqa, esaa
kaanasori vaintivaravaqa, mwisua
suntu nukama tinta mwaitanta
mwisua tiare tu kuara suntu
nukama mware Sisasiwa seni
sanaqaantai mwira rumpa mware
Pairaativa kamaanira nrora vainti-
vano mwauraqi uro sora.

² Uro sovaro Pairaativa Sisasiwa
mwata riero tiro, Qutaave re Iu-
taa mwatanyasua ntaarunya vainti-
vano mwariaro? tuvaro Sisasiwa
tiro, Re tiarava ne mwaa mwivama
siso, tiro. ³ Mwitaa tuvanta Kotira
aira mwara mwate mwau vaintisua
mwisua nrora vaintinravu mwo kua
mwo kua saara Sisasiwa irora si
mwauvaro ⁴ Pairaativa mwisua kua
rietaro qava Sisasiwa mwata riero
tiro, Re siave nyarivaqa tinarave?
Mwisua vaaqara kua saara ri irora si
mwariavo, tiro.

⁵ Mwitaa tuvaro Sisasiwa qava
kempusagamase sia kua tiraitiro
mwauvaro, Pairaativa vaaqara aato
ti mwaura.

*Naqu vaintisua Sisasiwa kuaari-
tarama mwatenta mwira nuqutura*

¹⁶ Pairaativa nrai naqu vainti-
tisua ntaquqi Sisasiwa pisovanta
mwisua mwira vitaqi uro ka-
maanira nraavuqi se mwisua nyiari
sena naqu vaintisua esaa sapara
sinta suntu nukama mwainta
¹⁷ Sisasiwara mwoqanyaa kua tinta
ntaarunyaa vainti vaaqa votaa sura
rumpa mwataare tinta nraare vaaqa
rumpa mwatenta mwiraqaantai
quki sana mwarase qututumase
ovaqa votaamase Sisasiwa qiataqaa
qumwa tenta ¹⁸ munaqamase
mwisua nyiari ntaqu vuriqua
mwatetanta muna kua timwa
mwinta tinta, Iutaa mwatanyaa
ntaarunyaa vaintio, re mwari-
rave? tinta. ¹⁹ Mwitaa timwase
mwisua saavuqaantai Sisasiwa qiata
nukavusenta mwiraqaa taara visise
mwira vuqaa tori naquntanenta
muna riariasitanta mwaura.

²⁰ Mwitamaqinta vitanta mwira
nuqutu senta aaritara tinta taiqase
mwiraqaantai mwisua nraare vaaqa
rumpa mwatora avanuse Sisasiwa
nrai tuavaaqa utu mwatenta mwira
satariqaa niri rutenta siritarenta
Sisasiwa vita mwarenta vurama.

*Sisasiwa satariqaa niri rutenta sir-
itora*

²¹ Naqu vaintinravusua Sisasiwa
satariqaa niri rutenta siritarenta
sitanta mwira vitaqi mwatusa
mwaagani aarana vi mwauvaro
vainti mwovano mwira utu Sai-
moniva mwintairo nrora mwatusani
virero suvanta mwisua mwirara
kempusagamase tinta, Sisasiwa
satari re mwara qu mwarera
uro mwataane, tuvaro Saimoniva
mwira satari mwara qu mwarero
uro mwatora. Saimoniva Sairini
mwatanyaa mwiva Arekisantasua
Rupusua mwitana qovama mwaura.

²² Mwisua Sisasiwa vitaqi uro
qumina santa Korokotave tunani
sora. Korokota mwaa kuaraqintai
tirenta, Qiata Mwusaari santave,
tunani Sisasiwa uro se ²³ uaini
nramai mwiraqi sunkavu irainara

kuantase mwato nramaira mwira mwirenta suvaro Sisasiva sia nrora.

²⁴ Sia nrovanta mwisua mwira satariqaa nirigaantai rutenta mwira tuavaaqa mwarase ntasua ntasua so mwarevarave timwase mwisua kaati ruanema setanta ori pise-tanta Sisasira tuavaaqa ntusamase mwarora.

²⁵ Toqaqi suarivano mamatama vauvanta Sisasira satariqaa rutora.

²⁶ Mwira satariqaa rutenta Sisasira qiatani kua mwo mwira ko timwa mwato kuara qumwaara ramenta satariqaa rutovaro mwi kuava mwitaama tiro, MWAA VAINITIVA IUTAA MWATANYAASUA NTAARUN-YAA VAINITIVE, tiro. Mwi qumwaarava mwitaama vaura.

²⁷ Mwisua Sisasira satariqaa rutetanta Sisasiravaga vainti taaramavaga rutovanta mwitana muara mware mwausua mwauvanta mwisua vainti mwo Sisasira saqu tanaranani niri rutenta vainti mwo Sisasira saqu saantotanani niri rutora. ²⁸ (Sisasiravaga mwitanavaga rutorara tiro, Kotira vukuqi kua mwo qumwaara tova mwiva qovara sura. Mwitaama tiro: Mwiva sia suqe si vaintisua vaqamase mwarianarove, tura.)

²⁹ Mwitaama rutovanta nraase qoravano vitare nritare sinta mwiri takuenta nyari vauru iqisenta Sisasira sia suqe kua timwa mwatenta tinta, Qike, re tira, Kotira nraavu mpaara senama taaramo enaqaa aira mwaretanama qava soqa taiqa saasarave, tianara mwo? ³⁰ So rena saisaqa siane. Rena satariqaantai miavi naane, tinta.

³¹ Mwisua mwitaa ti mwauvanta mwisua tunemasenta Kotira aira mwara mwate mwausua mwisua nrora vaintivaravanovaqa, mwaara osara ti mwau vaintisuavaqa, mwisua Sisasirara aaritarama mwate tinta, Mwiva mwo siasua nraasu saisaqa si mwaiva siama nrai so saisaqa sianarave. ³² Mwiva Kotiva titai vaintiva Mesaia vaintivanove mwaiso? Mwi vaintiva Isaraari mwatanaa ntaarunya vaintivanove mwaiso? Sage te

mwaitanta takuaararo mwiva nrai satariqaantai miavi nero mwatani tukirere te mwirara qutaa tiare, tinta...

16

Sisasiva qutu vuraqintai qava qaqi ntivura

¹ Sarareqaa Iutaa mwatanaasua mwaara ena taiqovanta Mariaava Makataaranyaa nraasevanovaqa, mwira kokova Iemisira nrovavaqa, Saromevavaqa, mwi nraasesua ori aquse sugemase mwunta vu irainarara mwaqinta Sisasira mwa-vanaqaqa qumwatarenta vura.

² Saante toqaqi suariano mwirini nruvanta mwinravusua Sisasira qunama toraqi virenta vura. ³ Aarani vitanta mwinravusua nrai mwata rie nrai mwata rie sinta tinta, Tenravu mwini uro naararo ntavave ori nrora qentana suvaito orira raaqu timwataanarove? Mwi oriva nrora orima vaiso, tinta. ⁴ Mwitaam timwase mwinravusua nrinenta takuovaro ori qaqinani raaqu qaqini sova vaura.

⁵ Orivano mwitaama vauvanta takuenta mwinravusua oriqi mwerane takuovaro vainti mwo qaraasa vaintivano tasuqu tuavaaqara ututo vaintiva mwiraqi sini saantaqi mwataqaa mwaura. Mwiva mwiraqi mwauvanta mwira takuenta mwinravusua aato suvaro ⁶ mwiva tiro, Sia aatu siate. Sisasira Nasaretinyaara satariqaa rutaa vaintira nenravu mwira mpuaasi mwariavo? Mwiva sia mwaqi mwaiso. Mwiva qaqima ntiviso. Nenravu takuaate. Mwaini mwira mwataanani siama mwaiso. ⁷ So mwaa kuara mwaqinta uro mwira nraaqiaravaravaqa, Pitaaravaqa, timwa nyiate. Mwitaama timwa nyiate. Mwiva naane ini ntuni Kariri mwatani visio. Nenravuvaqa mwini uro vinta mwira takuevarave. Ntaaru mwiva mwaitaro mwirara ininravu timwa nyura mate mwivama qovarama visio. Mwi kuara timwa nyiate, tiro.

8 Mwiva mwitaa tuvanta aatu
sitantara tinta mwinravirusua Sisas-
ira qunama toraqintai mwe-
vane sanenta aarani vitanta sia
mwosuavaqa timwa nyiraitinta
vura.

RUKI

7

Tage nraase mwira mwaaquara tura

¹¹ ...Sisasiva mwo mwatusa mwira utu Neni mwatusani vuvanta mwira vaintivaravanovaqa vaaqara nraase qoravanovaqa Sisasira vataqinta vuvaro ¹² Sisasiva mwi mwatusara qentaqaa uro takuovanta mwi mwatusaraqintai nraase qoravano qutu vu vaintira mwarenta mwira qunarenta timwa tenta nrurama.

Qutu vu vaintiva tage nraase mwira mwaaquvano mwauvanta vaaqara nraase qoravano mwi nraaseravaqa mwasenta nruvaro

¹³ Sisasiva mwi nraasera takuovaro mwira mwuntusa nruvaro Sisasiva mwi nraaserara mpo se tiro mwirara tiro, Sia nataane, tiro.

¹⁴ Sisasiva mwitaa tiate uro qinkera tumwarovanta vaintinravuvano qinkera mwira mwarosua mwiraqaa mwataate mwauvaro Sisasiva tiro, araasa vaintio, ne riarra qaqi nti vuane tuko, tiro. ¹⁵ Tuvoro qutu vu vaintiva ntiviro quturaraqintai ntiviro kuavaqa tuvaro Sisasiva mwi vaintira nrari nrora mwurama.

¹⁶ Sisasiva mwitaa suvanta vainti nraase qora esaa nroraqamase aatu itovanta Kotira utu tuaare renta tinta, Mpo paropeti vainti nroravano tiri vutaqaa qovarama viso. Te Kotira nraaqiara suraro mwiva sia tiri pisaivave, tinta. Mwisua mwitaa tuvaro Sisasiva aira mwaro mwasaasava esaa lutaa mwaatanivaqa lutaa mwata mwataqa vau mwatusaniravaqa viro mwi kuava vitaro nritaro suvanta esaa mwi kuara riorama.

12

Kotira aatu aasu aatu sinta mwariate turama

⁴ Ni namwunaao, ini mwavana aasu rusesua sia mwisua aatu aatu siate. Mwisua ini rusenta ini mwaranavaqa sia so rusevarave.

⁵ Né ntara aatuve sivara siavo? Sage ne ini timwa nyiase. Né Kotira aatu aatu siate. Mwiva kempusaqa siva mwaitaro mwiva vainti mwo ruse mwiraqaantai so mwi vaintira qutu visua vuanani untu pisaisaro mwaiso. Eo, ne iniara tina, Né Kotira aatu aatu sinta mwariate tuko, tiro. Sisasiva mwi kuara turama.

Vaaqara irainara mwatato vaintirara turama

¹⁵ ...Sisasiva esaa vainti nraase qora timwa nyiro tiro, Né surauri mwariate. Né vaaqara irainarave vaaqara monove mwarenta mwirara nroraqamase nau riqi vivo. Né vaaqara irainara mwatate so mwaiqi vuaraarave tivo. Vaaqara irainaravano sia ini saisaga siranta né suqemase mwaiqi vivarave, tiro.

¹⁶ Sisasiva mwitaa timwate mwiva mwo kuaqaa nuase timwa nyiro tiro, Vainti mwovano vaaqara irainara mwatova sarasaapa mwo utuse mwiraqaantai vaaqara sarasaapa mwase ¹⁷ nrari timwase rie tiro, Ne ntaa nraavuraqive mwaa sarasaapara mwataasarave? Esaa ni nraavuqi sarasaapavano suaiqa siso, tiro tuvo.

¹⁸ Mwitaa timwate mwiva gava tiro, Sage ne esaa nraavu nuquraasena gava nrora nraavu vaaqara nraavu soqasena mwiraqi sarasaapavaqa mwitaa si irainararavaqa mwataase. ¹⁹ Ne mwi airara taiqa sena mwitaa tiase, Ne suqema mwauko. Vaaqara sarasaapavaqa vaaqara irainaravaqa vaisana ne vaaqara isi qaqi mwaiqi vina mwaa sarasaaparavaqa nramaivaqa nramwaqi vina suqemase mwariasarave tiase, tiro.

²⁰ Mwi vaintiva mwitaa tuvaro Kotiva mwira timwa mwiro tiro, Sia ri vu aato vaisarave. Mate enaqi re qutu vinarave. Re qutu viraro rena tutaase tiana irainarara mwovano mwi irainarara mwaraanarove turave, tiro.

²¹ Sisasiva nraase qora mwitaa timwa nyiro mwi kuara taiqase

mwiva mwisuara tiro, Vaintivano so-
qaara aasu nau riqi viro esaa so-
qaa vaaqara mwatataiva mwairaro
Kotiva mwi vaintirara tiro, Ri soqaa
gumina irainarave. Ne takuaukara
re mwaaqu vainti mwariaro. Re
qagi qutu vinarave tianarove, tiro.
Sisasiva mwi kuara mwitaa turama.

15

Raumpirima vu vaintirara

Sisasiva mwaa kuara timwa te tiro:

¹¹ Nraaru vainti mwovano qora
nraaqiara taarama mwatatova
mwauvaro ¹² naantiaraava mwait-
aro nrai qorara tiro, Naantiara
re ni miase tina irainarara mate
vaa miane, tiro. Mwitaa tuvaro
mwira qova nrai mwato irainarara
nuqaaqamase nrai nraaqiaratana
mwora mwiro mwora mwiro suvaro
¹³ mwira mwaaqu naantiaraava
pataqaa mwaitaro mwira qova
nrai mwu irainarara mwosua nyiro
ori mwarero untu niarani mwo
mwatani mwariase tiro vura.

Mwiva niarani mwo mwatani viro
mwini mwaitaro mwiva sia suqe
vaintinravuvaqa mwariqiro viro
¹⁴ nrai ori uro taiqa sero. Mwira
orivano taiqa vuvaro mwauvaro
mwi mwatarani sia saravaqa vau-
nani nrora qaaranovalo ¹⁵ mwiva
mwaaqu vainti mwaitaro mwi
mwatanaasua mwo vaintiqaa aira
mwarorama. Mwiva mwo vaintiqaa
aira mware mwauvaro mwirara uro
quara sara nyiane tuvaro ¹⁶ mwiva
quara sara nyiro tiro, Mpo, nevaqa
quara sara viti nyura nraataarave
tuvaro mwira sara mwiari vaintiva
sia mwauvaro ¹⁷ nraataa suvaro
mwi vaintiva mwariro aato tusero
nau riase tiro, Ni nkora saiqa vainti-
varavano vaaqara sarasaapa nre
mwariavana ne mwaanto mwaitana
sara nraataa sisana mwauko. ¹⁸ Sage
ne nena nkova sinani nanena vuase.
Ne uro nanena mwirara mwitaa
tiase. Ni nko, ne Kotira vuqaavaqa
ri vuqaavaqa qaqiraqa si airara
mwarauko. ¹⁹ Ne mwitaa sinarara
tina, ne sia so ri nraaqiara suqeva
mwariasarave, Ne ri saiqa vainti

aasu mwariasarave. Ne uro nanena
ni nkora mwitaa tia mwiasa, tuvo.
²⁰ Mwi vaintiva mwitaa tiasero
mwiva ntiviro nrai qova sunani
nrurama.

Mwiva mwini aarani viro mwira
qora nraavu mwataqa nruvaro
mwira qova mwira mwutu takue
mwiva mwirara riariamase sanero
uro mwira mwaaqu navaatavuse
mwira suvugamase mwauvaro
mwira mwaaquvano tiro, ²¹ Ni nko,
ne Kotira vuqaavaqa ri vuqaavaqa
qaqiraqa si airara mwarauko. Ne
mwitaa sukavara tina, ne sia so ri
nraaqiara suqeva mwariasarave,
tuvo.

²² Mwitaa tuvaro mwira qova nrai
aira mwaro vaitirara timwa nyiro
tiro, Né uro tuavaqa sugera aasu
mwaqinta mwiri mwira mwiate.
Saantavavaqa iraravaqa mwasenta
sumwataate. ²³ Purumakau nraa-
tivaqa rusenta suntaate. Mate
mwaasua mwirara riariama saare.
²⁴ Ni maaquvano qutu viso tukaro
qagi nrinaiso. Ni nraaqiaravano
raumpirima viso tukaro qagi qo-
varama viso, tuvo. Mwira qova
mwitaama timwase riariamase
sarasaapa mwase mwisua mwira
vaasua utunurama.

²⁵ Mwisua mwira vaasua uti
mwauvaro mwira vasaava saiqaqin-
tai nrinero riovanta ²⁶ isi ti mwau-
varo riero mwiva nrai qora aira
vainti mwo mwira riovaro mwiva
mwitaa tiro, ²⁷ Ri qatavano mwevan-
tai nrinaisaro ri qova mwirara ri-
ariamase purumakau nraati rusero
sunta mwataiso. Mwiva ri qata
sugemase vitase mwitaa riariamase
mwaio, tuvo.

²⁸ Mwitaa tuvaro mwira vasaava
mwauvaro rara itovaro igiru tusero
sia nraavuqi virero mwaatani
mwauvaro mwira qova mweva
nero mwira sapara suvaro mwira
mwaaquvano mwitaa tiro, ²⁹ Ne
vaaqara isi ri aira mwarenta
mwaitana sia ne mwo enavaqa
ri kua anuauko. Ne nena tonti-
varavaqa riariama saare tukara
re sia memeraa nraati mwonku
nuqutu sera ni miaro. ³⁰ Mwaava

ri mwaaguvano nraaserara nu-aararo mwaitaro mwiva re mwiana irainarara mwarero untu taiqase untu nane nrisarama re mwirara purumakau nraati sugera gumina mwirara nuqutu sera mwiaro, tuvo.

³¹ Mwitaa tuvaro mwira qova gao tiro, Ni maaquo, re nivaqa mwariaravave. Ne mwu irainarara tentatana mwataunarave. ³² Ri qatavano qutu viso tukaroma qaqi nrinaiso. Mwiva raumpirima viso tukaroma qaqi qovarama viso. Mate te mwirara riariamase mwariare, turama. Sisasisiva mwi kuara turama.

16

Sisasisiva Rasarusirara tu kuara

¹⁹ Sisasisiva mwitaa timwa sero mwiva mwo kua nraase qora ntu nusua timwa nyiro tiro, Vainti mwovano vaaqara irainara mwata-tova suqe tuavaaga nukutova mwo nrau mwo nrau suqe su sarara aasu nretaro mwauvo.

²⁰ Mwi vaintiva mwi sarara aasu nretaro mwauvaro vainti mwovano mwira utu Rasarusiva mwauvanta mwosua mwi vaintira vitenta uro vaaqara irainara mwato vaintira qentaqaa i sovaro mwiva mwinto mwauvo. Mwi vaintiva sia irainaravaqa mwato vaintiva mwaagu vaintivano mwauvaro nrumwaaravano esaa mwira mwavanamaata vauvaro ²¹ mwi vaintiva mwaitaro vaaqara irainara mwato vaintiva sara nretaro viti piso sarara mwi sarara aasu nrarero mwauvo. Sia irainara mwato vaintiva mwinto mwitaa mwauvanta vairi mwonravuvano vitare nritare sitanta mwira nrumwaara mposu nrorama.

²² Sia vaaqara irainara mwato vaintiva qutu vuvanta naavunyaa-sua mwira vita mwarenta uro Avarahaamuva nrai saivaqava mwaunani i senta. Mwira uro i sovaro mwinto mwauvaro ²³ vaaqara irainara mwato vaintiva mwivavaqa qutu vuvanta mwira mwataqi qunama tovaro mwiva qutu vusua mwaaqani mwaitaro qara nuase mwauvo.

Mwitaa mwaitaro mwutuni takuovararo Rasarusiva mwinto Avarahaamuravaqa mwaitaro sugema mwauvo.

²⁴ Mwinto mwitaa mwauvaro mwiva Avarahaamurara saparamase tiro, Avarahaamuo, tiri qo, niara mpo timwa mataane. Re Rasarusira vusi tiraro mwiva uro nrai saqu nramaiqi naasero untu ni maaqiriqaa mwatairaro ni maaqirivano sumpama vuarive. Ne nrora tia itairaqi mwarinama qara nina mwauko, tuvo.

²⁵ Mwitaa tuvaro Avarahaamuva gao tiro, Ni mpaio, re riaane. Re nraaru qaqi mwau enara suqe irainara mwate mwaauraro Rasarusiva sia suqe irainara aasu mwatovave. Mate mwiva mwaanto mwaitaro sugema mwaisara re mwinto mwaitara qara nira mwiaro. ²⁶ Re qava rie mwaige mwo kua ri timwa mwiase. Re mwariaranta te mwauraro qina nroravano vutana vaiso. Mwaintai vuaso mwintai nriaso tiro Kotiva qina nrora mwataiso, tuvo.

²⁷ Avarahaamuva mwitaa tuvaro mwi vaintiva tiro, Mpo tiri qo, re Rasarusira vusi tiraro mwiva ni nkora nraavuqi uro mwaitaro ²⁸ ni nkata mpasaa nkuaanania saquru timwa nyiarive. Mwisuavaqa mwaini ita virani nrivo, tuvo.

²⁹ Mwitaa tuvaro Avarahaamuva gao tiro, Mosesivavaqa paropeti vaintivaravaqa qumwaarara to kuava vaiso. Mwisua mwi kuara so rieverave siavo, tuvo.

³⁰ Mwitaa tuvaro qaqi mwau enara vaaqara irainara mwato vaintiva tiro, Siave, tiri qo, Avarahaamuo, qutu vuari vaintiva uro nane timwa nyisanta mwisua mwira kua rietanta qaqiraqa si airara pisevarave siavo, tuvo.

³¹ Mwitaa tuvaro Avarahaamuva gao tiro, Mwisua Mosesira kuavaqa paropeti vaintivara kuavaqa sia rientente, qutu vuari vaintiva uro nane tiari kuaravaqa mwisua sia so rieverave siavo turave turama. Sisasisiva mwi kuara turama.

22

Sisasira navaatavu sora

⁴⁷ Sisasiva mwini mwaitaro kua qaqi ti mwauvanta vaaqara vaintivano nrinora. Sisasira nraaqiara 12 nravugintai Sutaasiva vaaqara vainti ntita mware mwiva naane mwisua ntuni nrriro Sisasiva mwau-nani nrinero uro Sisasira mota nare uti mwauvaro ⁴⁸ Sisasiva tiro, Sutaasio, re ni mota sera ni mwataqi mwatatai nraaqiarara nramwutaa ntugaave ni qovarama senarave? tiro.

⁴⁹ Sisasiva mwitaa tuvanta mwira nraaqiaravara mwira vaqamase mwausua takuovanta mwisua Sisasira navaatavu sarenta uti mwauvanta mwinravusua Sisasirara tinta, Nrora vaintio, tenravu paipaqontai mwisua tuqu saanarave? tinta.

⁵⁰ Sisasira nraaqiaravaravano mwitaa tuvaro mwinravusuaqintai mwovano Kotira aira mwara mwate mwau vaintisua mwisua vunyaa vainti aira vainti mwo tuguse mwira aato tuqu sovaro untu nuvaro Sisasiva sove tiro ⁵¹ timwase mwi vaintira aatoqaa nrai saqu mwatatovaro mwira aatovano tavana vura.

⁵² Kotira aira mwara mwate mwau vaintisua mwisua nroranravuvanovaga, Kotira nraavuqaa naqisi mwau kiripuvanovaga, nrora vainti mwonravuvanovaga, mwisua Sisasira navaatavu sare nrusuara Sisasiva tiro, Né kamaanira vaqamase naquari vaintira votaamase navaatavu sarentave né paipavaqa saavuvaga mware nriavo? ⁵³ Ne ini vaqamasena mwo nrau mwo nrau Kotira nraavuqi mwaigina vi mwaukanta né sia ni navaatavu saarave. So mate mwaa enava ini enama vaiso. Mate rupisiqi mwariari irainava kempusaqama sianarove, tiro.

23

Sini tosani ruto vaintiva kua tura

³⁹ Kamaanira kua anuo vaintiva mwovano sini tosani rutova mwivavaqa Sisasira sia suqe kua timwa mwi tiro, Qutaave re Mesaia

vaintivano mwariaro? Re renavaqa tiritanavaqa saisaqa siane, tiro.

⁴⁰ Mwitaa tuvaro kamaanira kua anuo vaintiva mwovano qao tiro, Re siave Kotira aatu siaro? Mwisua tiritana votaamase mwiravaqa ru-taavo. ⁴¹ Mwisua tiritana so ru-taavo. Mwisua tiritana sia suqe aira saara tiritana rutaavo. Mwi vaintiva sia qaqiraqa si airara mwaraivave, tiro. ⁴² Mwitaa tiase mwiva Sisasirara tiro, Sisasio, ri nroraqama saari enaraqaa re niaravaqa riaane, tiro.

⁴³ Mwitaa tuvaro Sisasiva tiro, Ne ri timwa mwiarira riaane. Mate re nivaqamase suqe mwatusani mwarinarave, tiro.

Sisasiva qutu vura

⁴⁴ Mwitaa tuvaro suariyano matama nruvaro mwiraqaantai rupisima vuvaro sia suarivano itovaro rupisi aasu rutovaro suari tukiviro 3 kirokuqaa suvaro qava ataama vura. ⁴⁵ Ierusalemi mwatusani Kotira nraavuqi tausa votaama vuraqi nrora vaaqa siritova vutaqaa nrai nuqe vuvaro ⁴⁶ Sisasiva satariqaa mwaitaro nroraqamase oi aai tiase, tiro, Ni nko, ni mwarana mwaraane, tiro. Mwitaa tiase Sisasiva qutu viro.

⁴⁷ Sisasiva qutu vuvaro naqu vaintisua qiata vaintivano Sisasiva mwitaa sura takuero Kotira utu tu-aarere tiro, Qutaama mwaa vaintiva sugema nrue mwai vaintivave, tiro.

⁴⁸ Mwitaa tuvanta mwo susua mwi irainarava qovara sura takuarenta suntu nukaama vusua mwisua mwaitanta takuama senta mwiraqaantai mwisua nyari mwaaqani nyari mwaaqani nanenta vitanta mwuntusa sia suqe suvanta nyari mwuntusa nuqutuse vura. ⁴⁹ Mwisua vuvanta Sisasira vataqi nrue mwau nraase qorasuavaqa, nraase mwonravu Kariri mwatantai Sisasira vataqi nrue mwausuavaqa, mwisua niarani mwaitanta mwi irainarava qovara sura takuora.

24

Emeasi mwatusaniara vu vaintitanasuara tura

¹³ Mwi enaraqaa Sisasira nraaqiara taaratanavano mwo mwatusa Emeasi mwatusani virenta vura. (Taputantai voqaama Vegaurani voqaama mwira votaama Ierusaremi vauvaro Emeasi mwatusa vaura.)
¹⁴ Mwitana aarani vitanta Sisasira ruso kuara timwaqi vinta.
¹⁵ Mwitana timwaqi vuvaro Sisasiva nrai nrinero mwitana vaqamase uro vuvanta ¹⁶ mwitana Sisasira takuenta sia mwira qintutama takuaraitinta, mwo vaintivanove tuvaro ¹⁷ Sisasiva mwitanara tiro, Netana aarani nritantama nara kuave nrai timwa mwi nrai timwa mwi vi mwariavo? tiro.

Mwitaa tuvanta mwitana uro mwiraqaa ntivinta mwitana mwuntusavano sia suqe suvanta mwaura.
¹⁸ Mwovano Kiropaasiva Sisasira mwata rie tiro, Mwaa enara vaaqara vaintinravuvano mwiri Ierusaremini mwariavara re nkuainkuvanove nanau qovarama vi kuara siave riaaro? tiro. ¹⁹ Mwitaa tuvaro Sisasiva, Nara kuave? tuvanta mwitana tinta, Sisasira Nasaretinyaara kuave. Mwi vaintiva paropeti vaintivano mwaitaro Kotira vuqaavaqa nraase qora ntugaavaqa nrora aira mwaretanta suqe kua aasu tirave.
²⁰ Mwiva mwitaa si mwarisanta Kotira aira mwara mwate mwaria vaintisua mwisua nrora vaintivaravanovaqa, tiriqaa naqisi mwariasuavaqa, mwisua kamaanira mwira mwiavaro mwiva mwira rusaate tianta mwira niriqontai satarigaa ru-taarave. ²¹ Te ntaaru mwi vaintirara Kotira mwira titaaisaro mwiva mwo mwatanaasua aatarase tiri Isaraari mwatanaasuaqaa naqisiarivave tunarave. Kua mwovaqama vaiso. Mwira rusaavaro mate taaramo ena nritaraiso. ²² Mate tetana nraasenravuvano tia kuara rienta isarama vuro. Mwinravusua ota toqaqi mwira qunama taaraq i uro nenta sia mwira mwavana takuaavo.
²³ Mwi nravusua uro nanenta mwiri tiri timwa timwi mwitaa tinta, Naavunyaasua tirinravuara mwiva qaqima mwaiso, tiavo, tiarave.
²⁴ Nraasenravuvano mwitaa tiavanta tirinravuqintai mwo vaintin-

ravuvano mwira qunama taaraq i uro vi uro takuaavaro nraasenravuvano tia kuava mwivauma vaisanta mwinravusuavaqa mwira mwavana sia takuaarave, tinta.

²⁵ Mwitana mwitaa tuvaro Sisasiva mwitana timwa nyi tiro, Siave initana vu aato vaiso? Ntaaru paropeti vaintivaravano timwato kuara nétana mwi kuara qutaave tiataara vaisanta nétana gasomase mwi kuara rie mwariavo. ²⁶ Nétana siave riaavaro Kotiva titaari vaintiva mesaia vaintivano itavi irainarara mwaraqi viro mwiraqaantai nro-raqamavi kempusa vaintivano mwarianarove, tiro. ²⁷ Mwitaa timwase Sisasiva Mesaia vaintiara Kotira vukuqi gara gumwaara rato kuara mwitana timwa nyirero tosarero Mosesira vukuqintai timwa nyiqiro viro paropetivara vukuqintai timwa nyiqiro vura.

²⁸ Mwitaa ti mwauvaro mwitana virenta su mwatusava mwataqaa vauvaro Sisasiva aarana qaqi virero votaama uti mwauvanta mwitana qao tinta, ²⁹ Mate ena sianarove. Pisera tiritanavaqa vaitaane, tuvaro Sisasiva mwitanavaqa mwairero nraavuqi vura.

³⁰ Sisasiva nraavu mwiraqi mwaitaro sara taintaqaa mwitana vaqamase mwataqaa mwai Kotirara suqeve timwase mpereti sara uveqase ntusamase nyuvanta mwitana vu aato qintutama vuvanta qintutama rienta ³¹ mwitana mwira qintutamase takuovaro Sisasiva mwitana ntugaantai qumpau vura. ³² Sisasiva qumpau vuvanta mwitana nrai timwa mwi nrai timwa mwi tinta, Mpo, mwiva aarana nritaro Kotira vukuqintai kua tiritana timwa timwi mwaisaro qutaama tiritana mwuntusaqintai suqe siso, tinta.

³³ Mwitaa timwase mwitana vaavaama ntivinta mwiri nane Ierusaremi uro Sisasira nraaqiara 11 nravu mpuaamase takuovanta mwinravusua mwo vaintinravuvaqa suntu nukaama mwainta tinta, ³⁴ Nroravano qutaama qava qaqi ntiviso. Saimoniva mwivama mwira

takuaivo tuvanta ³⁵ mwitanavaqa aarani nruenta takuorara mwisua timwa nyi tinta, Mwiva mpereti sara uveqa saisanta mwiraqaantai tetana nrora vainti qintutama takuaunarave, tinta.

Sisasiva nrai nraaqiara ntuqaa qovarama vura

³⁶ Mwitana kua mwisua timwa nyi mwauvaro vaavaama nroravano mwivama qovarama viro mwisua aaqani ntivi tiro, Ini mwuntusavano qisaqaama vasiarive, tiro. ³⁷ Mwitaa tuvanta mwisua nroraqamase aatu si tinta, Vaanavano qovarama viso, tuvaro Sisasiva mwisuara tiro, ³⁸ Né narare aatu si mwariavo? Né nararave niara taara aato nauri rie mwariavo? ³⁹ Né ni iqu saqu takuaate. Ne mwivama suko. Sia vaanavano ni votaamase mwativaqa mwusaarivaqa vaiso, tiro.

⁴⁰ Mwitaa timwase mwiva nrai iquvaqa saquvaqa tia nyuvanta ⁴¹ mwisua mwoqamase riaria sinta saqu nunkinkiraarate tinta, Sia mwirara qutaave tiare, tuvaro Sisasiva mwisua mwata rie tiro, Sara nraariva vairove? tuvanta ⁴² tavusa suntatora pataqa mwira mwuvaro ⁴³ Sisasiva mwisua ntuqaa mwaitaro mwarase nrora.

⁴⁴ Sisasiva tavusa nramwase mwisua timwa nyi tiro, Ntaaru ne inivaqa mwaitana ne mwaa kuara ini timwa nyurave. Niara ntaaru Mosesiva vukuqi qumwaara rato kuarave, paropeti vaintivaravano qumwaara rato kuarave, Saami vukuqi qumwaara rato kuarave, ne ini timwa nyitana mwi kuava mwivauma vasianarove, turave, tiro.

⁴⁵ Mwitaa timwase mwisua Kotira vukuqi qumwaara rato kuara qintutamase riaate tiro Sisasiva mwi kuara mwi kuara mwisua timwa nyi tiro, ⁴⁶ Mwaa kuara qumwaara ratorave, Mesaia vaintiara mwiva ita vuari irainara mwaqi uro qutu viro taaramo ena mwari qava qaqi ntivuanarove. ⁴⁷ Mwiraqaantai né ni airara ni utuara rietantama nraase qora timwa nyiqi vitanta sia suqe

si aarara pisaivaro Kotiva né sia suqe airara mware kuara nrunka nyataanarove, tiare. Mwi kuara timwa nyiqi vitanta Ierusalemmini naane mwi kuara timwa nyiqi vinta mwiraqaantai mwo mwatanaasua mwo mwatanaasua timwa nyiqi vuate. ⁴⁸ Nénravu nénta ntuqaantai mwi airara mwi irainarara takuaarave. ⁴⁹ Ni nkova nrai saqu iqiqaa mwatero nena ini nyirerave tiarinara nevano mwira titaariro tukuarive, Né mwaa mwatusaraqi mwaiqi vivaro naavuntai mwiva tukiro iniqaa mwaitaroma ini kempusa nyianarove, tiro.

Sisasiva naavuni vita mwarora

⁵⁰ Sisasiva mwitaa timwase mwiva mwisua ntita mware Ierusalemmini mwatusa mwini se Vetaani mwatusani uro ne nrai saqutana tuaarerase mwisua sugema nyate. ⁵¹ Sisasiva mwisua sugema nyate mwaitaro mwiva mwisua mwini sovaro mwira naavuni vita mwarora.

⁵² Sisasiva naavuni vuvanta mwira nraaqiaravara mwini so vaintivarasua suqe suvanta mwiri nane Ierusalemmini vinta uro mwini mwaitanta Kotira nraavuqi uro Kotira utu tuaareraqinta vi mwaura.

IONI

3

Nikotimasiva Sisasira uro takuora

¹ Parasi vainti mwovano mwauvaro mwira utu Nikotimasira. Nikotimasiva Iutaa mwatanaasua ntarunyaa vainti mwaura. ² Mwiva mwariro enaqi uro Sisasira takuero tiro, Mwaara ti mwariara vaintio, te takuauraro Kotiva ri titaisarara tira, re mwaara kua ti mwariarava nrira siaro. Sia Kotiva ri saisaqa sitirina, re siama nrora aira mwaraaratirinao, tiro.

³ Mwiva mwitaa tuvaro Sisasiva mwira timwa mwiro tiro, Ne qutaa kua tiarira riaane. Vainti nrora tuaiva mwairaro mwira sia qavavaqa mwatatairere, mwi vaintiva siama Kotiva naqisiari mwatusara so takuaanarove, tiro. ⁴ Tuvaro Nikotimasiva gao tiro, Ntataa sirarove nrora tuai vaintira qava mwatataanarove? Mwiva qava nrari nrora visosaqi viqetairarove mwira nrova mwira qava mwatataanarove? tiro.

⁵ Tuvaro Sisasiva tiro, Ne qutaa tuko. Nramaiqi mwatataariva mwairaro sia Kotira Mwaranavano mwira qava mwatatairaro mwiva sia Kotiva naqisi mwatusarani vuanarove. ⁶ Mwavana mwataava nrari mwavana mwataara aasu mwatatairave. Mwaranavano mwarana aasu mwatatairave, tiro. Ini qava mwatataari kuarara ne ri timwa mwukara re mwi kuarara isaramave vuaro? Sia mwitaa siane. Ne mwo kuaqaa nuase ri timwa mwirenave. Saaravano titaro mwini mwini vuataa sisaro viso. ⁸ Saaravano tuqi visara re sia mwira takuaraitira, re mwira quka aasu rianarave. Re saaravano nriari osararave mwiva vuari osararave sia qintutama riaaro. So Kotira Mwaranavano mwatatai osarava mwira votaama vaiso, tiro.

⁹ Sisasiva mwitaa tuvaro Nikotimasiva tiro, Ntataama serove mwitaa sianarove? tuvaro

¹⁰ Sisasiva tiro, Re Isaraari mwatanaasua mwaara kua timwa

nyi mwariarave mwaitarove mwi kuara sia qintutama riaaro? ¹¹ Ne qutaa tuko. Te qintutama riauna kuara ini timwa nyi mwauko. Mwitaa suravanta né sia tiri kua qintutama riaavo. ¹² Ne mwatanyaa irainara ini timwa nyukanta né mwirara sia qutaa kuave tiavo. Né mwitaa tiavana ne naavunyaa irainara ini timwa nyiarinta, né ntataamase mwi kuara so qintutama rievareve? ¹³ Sia vainti mwovano naavuni Kotiva mwainani virave. Ne aasuma mwintai tukuko. Ni mwataqaa mwatataiva ne nraaru naavuni mwarivarave.

¹⁴ Nraaru ini saivaqava Mosesiva qumina mwatani mwaitaro kuanira mwarana origaantai utuse mwira satari ratoraqaa tuaare rasorave. (Nraase qoravano mwira takue sia qutu vuata tiro, Mosesiva mwitaa surave.) So ne mwataqaa mwatatai nraaqiarava ne mwariarinta nraaru Mosesiva kuanira mwarana utuse mwatonemase nivaqa satariqaa tuaare rasaivanta ¹⁵ nraase qoravano niara qutaa mwivave tisua sia qutu vinta taiqa viraitinta, mwisua esaa ena esaa ena qaqi mwariqi vivarave, tiro. Sisasiva mwitaa turama.

¹⁶ Kotiva mwataqi mwariasuara mwoqamase mwuntusa nisarora tiro, mwiva nrari mwaaqu nkuaiga mwatataira tiri tivira. Mwitaa sirara tinta, nraase qoravano mwira mwaaquara qutaave tisua sia qutu vinta taiqa viraitinta, mwisua esaa ena esaa ena qaqi mwariqi vivara.

¹⁷ Kotiva nrari mwaaqu titovaro mwiva sia nraase qoragaa kua mwatarero tukiso. Nraase qoravano sugema mwariate tiro, mwiva tukura.

¹⁸ Mwovano mwira mwaaquara qutaa mwivave ti mwarirava mwivama sia kua mwaraanaro. Mwovano mwirara sia mwivave ti mwarirava mwivama nrora kua mwaraanaro. Mate mwaa enara Kotiva ko timwase mwi vaintira qoririma saira. Mwi vaintiva Kotira mwaaqu nkuaiga mwatatairara sia

gutaa mwivave tira saara Kotiva mwira qoririma saira.

¹⁹ Mwaa irainarara saara kua vasianaro. Tomwavano mwataqi tukuvanta nraase qoravano sia mwira riaria siraitinta, mwisua rupisi sirara riaria sinta mwariara.

²⁰ Sia suqe sia vaintisua mwovano mwovano nramwutaaga sitanta sia mwi tomwara riaria siraitinta, mwisua sia tomwavano mwainani vuara. Tomwavano tiri sia suqe aira ataa timwataaso tinta sia tomwavano mwainani vuara. ²¹ Mwisua mwitaa siavaro gutaa aira mware vari vaintiva sia aatu siraitiro, tomwavano mwainani vira. Mwiva visaro tomwavano mwira aira ataama mwataisanta nraase qoravano takuaavaro mwi vaintiva Kotira kua rietaro Kotira aira mware mwaira.

9

Sisasiva vu qimpo vaintira vu mpaira sora

¹ Sisasiva vitaro takuovaro vainti mwovano nrai nrora visosagintai vu qimpa vuva mwauvanta ² Sisasira vaintivaravano Sisasira mwata rienta tinta, Mwaa kua tiara vaintio, ntavave qaqiraga si irainarara mwa-saisarove mwaa vaintira vu nrai nrora visosagintai vu qimpa viva mwaiso? Nraive siso mwira nrosua qosuave qaqiraga si irainarara utu saavarove mwira vuvano qimpa viso, tinta tuvo.

³ Sisasira vaintivaravano mwitaa tuvaro Sisasiva qao tiro, Sia nrai qaqiraga si irainarara mwaraira saara mwira vu qimpa viso. Siam mwira nrosua qosua qaqiraga si irainarara utu saavaro mwira vu qimpa viso. Né mwi vaintiraqi Kotira kempusagama aira takuaate tiro, mwira vuvano qimpa viso. Kotiva ni nti mataisana ne tukukavave.

⁴ Te Kotira aira ataa siarinto mwaraare. Ena siraro sia mwo vaintivano aira so mwaraanarove.

⁵ Ne mwataqe mwaitana tomwavano itainema sena ne itamaqina vuariro mwataqi mwaisua so takuevarave, tiro tuvo.

⁶ Sisasiva mwitaa timwa sero mwataqaa taara visise taaraqontai soraqamase mwiti vainti vuqaa naatauruse mwirara tiro, ⁷ Re Siromi nramaiqi untu rena vuri siqama saane, tiro. Sisasiva mwitaa tuvaro mwi vaintiva Sisasiva tunema untu nrai vuri siqama sovaro mwira vuvano mpaira vuvaro mwi vaintiva mwintai untu nane so takuamaqi nrurama.

⁸ Mwiva so takuamaqi nri mwauvanta mwira nraavu mwataqa mwausua takuovaro aara tosani mwaitaro pata irainara nivaqa miate ti mwau vaintiva qaqi nruvanta mwisua mwira takuenta tinta, Nta vaintivave nriso? Aara tosani mwaitaro pata irainara nivaqa miate ti mwau vaintivave nriso? tinta. ⁹ Mwisua mwitaa tuvanta mwonravuvano tinta, So mwi vaintiva mwivave, tuvanta mwonravuvano qao tinta, Mwovanove. Mwira vuri votaa siva nriso, tuvaro mwi vaintiva nrine tiro, Ne mwaa mwivama suko, tiro tuvo.

¹⁰ Mwi vaintiva mwitaa tuvanta mwisua mwira mwata rienta tinta, Ntataama saisarove ri vuvano mpaira viso? tinta. ¹¹ Mwisua mwitaa tuvaro mwiva timwa nyiro tiro, Vainti mwovano mwira mwutu Sisasiva mwiva taara visise soraqamase ni mpuqaa naatauruse niara tiro, Siromi nramaiqi untu rena vuri siqama saane, tisana ne untu siqama saukaro ni mpuvano mpaira visana ne so takuamaqina nruko, tiro. ¹² Mwiva mwitaa tuvanta mwisua mwira qava rienta tinta, Mwi vaintiva ntaini visare nriaro? tinta. Mwisua mwitaa tuvaro mwiva tiro, Nrai ntainive vivaaso? Ne siavaqa takuaauko, tiro.

¹³ Mwiva mwitaa tuvanta mwisua nraaru vu qimpo vaintira vita mwarenta uro Parasi vaintivaravano mwaunani vurama. ¹⁴ Sisasiva mwaa kua tu enaraqaa soraqamase mwi vaintira vu mpaira sorama. ¹⁵ Mwisua Parasi vaintivaravano sunani vitaqi uro sovanta Parasi vaintivaravano mwi vaintira mwata rienta tinta, Ntataama saisarove ri vuvano mpaira viso?

tuvaro mwi vaintiva tiro, Mwiva soraqamase ni mpuqaa naatauru mataisana ne untu nena mpuri siqama saukaro ni mpuvano mpaيرا visana ne so takuauko, tiro.

¹⁶ Mwiva mwitaa tuvanta Parasi vainti mwonravuvano tinta, Mwi airara mwaraiva mwaara enaqaa mwitaa siso. Mwiva mwaara enaqaa sia mwitaa siataara vasisaro mwiva kua qaanuase mwitaa siso. Mwitaa sisorara tiro, mwi vaintiva sia Kotiva sinani tukivave, tinta. Tuvanta Parasi vainti mwonravuvano qao tinta, Ntataama serove qaqira vaintivano mwi airara nrora mwarai airara so mwaraanarove siso? tinta. Mwitaa timwa senta mwonravuvano mwo kua tuvanta mwonravuvano mwo kua tinta.

¹⁷ Parasi vaintivaravano qava mwira mwata rienta tinta, Mwiva ni mpu mpaيرا sairave tianarave. Mwi vaintirara re nara kuave tiaro? Mwiva ntataama mwai vaintivave ri vu mpaيرا saiso? Re tiri timwa tivivage riaare, tuvaroma vainti mwiva tiro, Mwiva paropeti vaintivano mwaiso. Kotiva mwira saisaqa sisaro mwiva aira mware mwaiso, tiro.

¹⁸ Mwitaa tuvanta Iutaa vaintivaravano sia mwira kuara qutaa kuave tiarera mwi vaintirara tinta, Re muna titara ni mpu mpaيرا viso tiaro. Nraaru sia ri vuvano mpaيرا vurave, tinta. Mwitaa timwa senta mwisua mwira nrosua qosua sapara suvanta ¹⁹ mwitanavano nruvanta mwisua mwitana mwata rienta tinta, Mwaa vaintiva initana nyaquve siso? Qutaave mwira nrora visosagintai vu qimporave? Ntataama saisarove mwira vuvano mpaيرا visarove takuaiso? tinta.

²⁰ Mwisua mwitaa tuvanta mwira nrosua qosua tinta, Mwaa vaintiva tiritana mwaquve. Mwira vuvano nraaru visosagintai qimporave. ²¹ Nrai ntataa sisarove mwira vuvano mpaira viso? Nrai ntavave mwira vu mpaira saiso? Mwiva nrora tuaivave. Né nénta mwira mwata riaate. Mwiva so ini timwa nyianarove, tinta. ²² Mwira

nrosua qosua Iutaa vainti nrora vaintivara aatu sitanta mwitaa turama. Nraaru Iutaa vaintivaravano mwitaa kua mwatate tinta, Vainti mwovano Sisasirara mwiva Mesaia vaintivano tiri saisaqama sirero tukivave tiaso. Mwovano mwitaa tirarore, te mwira irora sinta mwaara nravugintai mwira raaqu saararo mwiva mweya ne esaara vuarive, turama. ²³ Iutaa vainti nrora vaintivaravano mwitaa turara tinta, mwira nrosua qosua Iutaa vainti aatu sitanta tinta, Mwiva nrora tuaivave. Né nénta mwira mwata riaate, turama.

²⁴ Mwitnavano mwitaa tuvanta mwisua qavavaqa nraaru vu qimpo vaintirara sapara sinta mwirara tinta, Re Kotira riaria siataarave. Sisasiva sia suqe vaintive, tinta. Mwisua mwitaa tuvaro mwi vaintiva tiro, ²⁵ Sisasiva sia suqe vaintive siso suqe vaintive siso sia ne qintuta suko. Ni mpu qimpora mwiva mpaira sorara ne mwirara aasu qintuta suko, tiro.

²⁶ Mwiva mwitaa tuvanta mwisua mwira qava mwata rienta tinta, Mwiva ri narave utiso? Mwiva rinta ntataama setarove ri vu mpaira saiso? tuvaro vainti mwiva tiro, ²⁷ Ne vaa mwirara ini timwa nyukanta né siave riaavo? Né ntataa si santave qava mwi kuara riarentave tiavo? Névaqa mwo? Névaqa mwira vaintivaravaqa mwariarentave qava mwi kuara ni mata riaavo? tiro.

²⁸ Mwiva mwitaa tuvanta mwisua mwira nroraqamase irora sinta timwa mwinta tinta, Qao, revano mwira vaintivano mwaitara mwira kua riaaravave. Te tenta saivaqara Mosesira kua riaqi vuasuave. ²⁹ Nraaru Kotiva Mosesira timwa to kuara te mwi kuara riaqi vuasuave. Te Sisasirara qumina vaintive turo. Te mwiva mwintai nri osarara sia qintuta suro, tinta.

³⁰ Mwisua mwitaa tuvaro mwiva nrai saqu nunkinkiraara tero mpo se tiro, Ni mpu mpaira sai vaintiva mwiva mwintai nri osarara né siavaqa qintuta siavo? ³¹ Te riauraro

Kotiva qaqira vainti kua sia riaivave. Kotira kua riaasua Kotiva mwisua kua riaivave. Kotira utu tuaareraa vaintisua kua Kotiva riaivave. ³² Nraaru mwaa mwatara hoqarato enaragaatairo sia vainti mwovano nrai nrora visosagintai vu qipa vura mpaira sorave. ³³ Sisasiva sia Kotiva sinani tukuase titirina, mwiva sia so ni mpu mpairaitirinao, tiro.

³⁴ Mwi vaintiva mwitaa tuvanta mwisua mwira irora sinta tinta, Ri nrova qaqiraqa si airara mware ri mwatataivave. Re mwo? Re tiri-vaqave i mwaara kua timwa tivinarave siaro? tinta. Mwitaa timwa senta mwisua vainti mwira raaqu senta mwaatani pisorama.

³⁵ Mwisua mwira raaqu senta mwaatani pisovaro Sisasiva mwisua mwira raaqu senta pisorara riero mwi vaintirara mpuaama takuero mwirara tiro, Mwataqi mwatatai nraaqiarara re qutaa mwivave tinarave siaro? tiro. ³⁶ Sisasiva mwitaa tuvaro mwi vaintiva mwira mwata riero tiro, Nrora vaintio,

mwiva ntavave? Re ni timwa migena ne mwirara qutaa mwivave tiase, tiro. ³⁷ Mwitaa tuvaro Sisasiva mwira timwa mwiro tiro, Re takue mwariara vaintiva ne mwivama riara ti mwauko, tiro.

³⁸ Sisasiva mwitaa tuvaro mwiva tiro, Nrora vaintio, qutaa re mwivave, tiro. Mwitaa timwa sero mwiva Sisasira vuqaa tori naquntaase mwira riariamase mwinto mwauvaro ³⁹ Sisasiva tiro, Ne nraase qora ntusama sirena mwataqi tukukavave. Vu qimpaisua takuaate tina, ne mwataqi tukukavave. Qaqi takuesua vu qimpa vuata tina, ne mwataqi tukukavave, tiro.

⁴⁰ Sisasiva mwitaa tuvanta Parasi vaintivaravano mwi kuara rienta Sisasira mwata rienta tinta, Tiri tivuve qimpa viso? tinta. ⁴¹ Mwitaa tuvaro Sisasiva mwisua timwa nyiro tiro, Ini vu qimpa visantavauma kuavano sia iniqaa vasianarove. Né tinta, Te so takuauro, tiarara tiro, kuavano iniqaa vasianarove, tiro. Sisasiva mwitaa turama.